

SPIS TREŚCI

Śląsk

Lech Krzyżanowski – Pierwsze lata województwa śląskiego w II RP. 5

Śląskie było najmniejszym ze wszystkich województw II Rzeczypospolitej, stało się jednak najważniejszym regionem gospodarczym i dostawcą surowców dla rodzącego się przemysłu, a przy tym okręgiem autonomicznym – z własnym parlamentem i odrębnymi przepisami prawnymi w wielu dziedzinach.

Grzegorz Bębniak – *Sonderfahndungsbuch Polen*.

Specjalna księga gończa dla Polski 19

Wygląda niepozornie. Niewielki format, taka sama objętość, jako wydawał podany Urząd Kryminalny Policji Rzeszy. W środku – poźłikłe już, gęsto zadrukowane stroniczki. Na nich zaś nazwiska, nazwiska, nazwiska. . . Za niemal każdym z nich kryje się okupacyjny dramat. Nic więc dziwnego, że ten właśnie dokument do dziś budzi ogromne emocje. Osoby uwiecznione w specjalnej księdze Polaków ściganych listem gończym to ludzie zasłużeni dla ojczyzny, którzy zostali skazani przez niemieckich najezdźców na wyniszczenie.

Mirosław Węcki – Kwestia folklisty na Górnym Śląsku 32

W październiku 1939 r. zachodnie i północne ziemie II Rzeczypospolitej zostały zaanektowane przez III Rzeszę z zamiarem ich całkowitej germanizacji. Z jednej strony poddano Polaków brutalnym represjom, z drugiej starano się przyciągać do niemieckich tych mieszkańców terenów wcielonych, których uznano za Niemców lub za nadających się do zniemczenia. Symbolem tej polityki – szczególnie skomplikowanej na Górnym Śląsku – pozostaje akcja wpisów na Niemiecką Listę Narodowościową.

Ewa Koj – Z folkslistą przeciwko Niemcom 45

Adam Dziuba – Przeciwno „gangrynie bolszewickiej”.

Podziemie poakowskie na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim
w latach 1945–1947. 53

„Polacy – Rodacy, stoimy przed fazą wyborczą, żeby nie głosować po stronie PPR-u i tej gangryny bolszewickiej, że oni są nastani z Moskwy. Polska jest katolicka” – apelował do mieszkańców pewnej śląskiej wsi por. Wiktor Kania, dowódca oddziału partyzanckiego Konspiracyjnego Wojska Polskiego, przed referendum z 30 czerwca 1946 r. Podobnie jak on myślało wielu mieszkańców województwa śląskiego, a kilka tysięcy dało temu wyraz, angażując się w działania antykomunistycznej konspiracji politycznej i zbrojnej.

Dariusz Węgrzyn – Nie tylko „Bartek”. Powojenna konspiracja narodowa
na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim. 66

W związku z dużym zainteresowaniem historię Zgrupowania Narodowych Sił Zbrojnych (NSZ) Henryka Flamego „Bartka”, operującego w rejonie Beskidów, historia podziemia narodowego na Górnym Śląsku jest ostatnio redukowana do działań partyzanckich na południu regionu. Rzeczywiście, oddział „Bartka” był najsilniejszą grupą NSZ w powojennej Polsce, lecz nie jedyną, a podziemie narodowe na Górnym Śląsku i Zagłębiu Dąbrowskim to zjawisko o wiele szersze i niezwykle różnorodne.

Krzysztof Tarka – Październik ‘56 w Opolu 76

„Tajny” referat Nikity Chruszczowa wygłoszony na zamkniętym XX Zjeździe Komunistycznej Partii Związku Sowieckiego w lutym 1956 r. stał się katalizatorem zmian w bloku sowieckim na szczeblach centralnych i lokalnych – także w Opolu.

Adam Dziuba – W poszukiwaniu lepszego życia.

Katowickie w PRL – obszar migracji 84

„Nieka przemysłowa”, która rozciągała się od Dąbrowy Górniczej po Gliwice, stanowiła tuż po wojnie obszar największej koncentracji produkcji przemysłowej. Komunistyczna władza wciąż ją rozbudowywała, co pociągało za sobą niedobór rąk do pracy, potęgowany kolejnymi falami emigracji do Niemiec. Nowych pracowników rekrutowano w całym kraju, wabiąc ich dobrymi zarobkami i wysokimi, jak na polskie standardy, warunkami bytowymi.

Jarosław Neja – Matecznik komunistów czy region buntu? 96

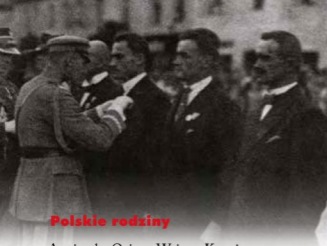
Strajki sierpniowo-wrześniowe 1980 r. i okres rewolucji Solidarności w latach 1980–1981 znacznie zaburzyły oficjalny wizerunek województwa katowickiego jako regionu niezmiennie wiernego systemowi.

Bogusław Tracz – Niezrealizowane postulaty.

Strajkowe lato 1988 roku w województwie katowickim. 112

Rzeczywistość drugiej połowy lat osiemdziesiątych w uprzemysłowanej części Górnego Śląska daleko odbiegała od obrazów szczęśliwych, nowoczesnych i opływających w dostatki górnośląskich miast i osiedli, którymi do znudzenia epatowano w czasach „propagandy sukcesu”. Niezadowolenie społeczne dało o sobie znać latem 1988 r., gdy w województwie katowickim wybuchły strajki.

Polskie rodziny

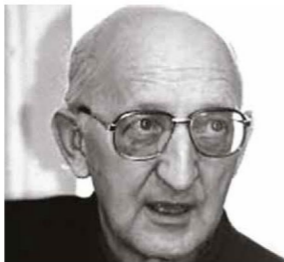
Agnieszka Ociepa-Weiss – Krzyżowscy.
Polscy bohaterowie z Tychów 127

Komentarze historyczne

Justyna Błażejowska
– Jarosława Marka Rymkiewicza
arcypolskie rozmowy 142

Ludzie wolności

Andrzej Grajewski – Twórca ruchu Światło-
-Życie. Ks. Franciszek Blachnicki 150

Pozostawił setki tysięcy uformowanych polskich sumień. Komuniści chcieli stworzyć „nowego człowieka” – na modłę marksistowską. On też kształtował „nowych ludzi”, ale w duchu Ewangelii. Ksiądz, który pociągnął za sobą młodych, rozbił monopol władzy na wychowanie.

Kolegium:

dr hab. Adam Dziuba, dr Wojciech Frazik,
dr hab. Waldemar Grabowski,
dr Kazimierz Krajewski,
dr Mariusz Krzysztofiński,
dr Sebastian Ligarski, dr Agnieszka Łuczak,
dr Marcin Majewski, dr hab. Filip Musiał,
dr Wojciech Muszyński, Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz, Anna Zechenter

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 5818813,
wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
dr Filip Gańczak (filip.ganczak@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiowski
(jakub.golebiowski@ipn.gov.pl),
Romuald Niedziółko –
zastępca redaktora naczelnego
(romuald.niedziolko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Andrzej Sujka (andrzej.sujka@ipn.gov.pl),
Piotr Życkiński – fotoreporter

Sekretariat: Maria Wiśniewska
(tel. 22 5818819, maria.wisniewska@ipn.gov.pl)

Projekt graficzny: Sylwia Szafrńska
Projekt okładki i łamanie:
Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadryniak-Saracyn

Adres redakcji:
ul. Wołoska 5, 02-675 Warszawa

Adres do korespondencji:
ul. Wołoska 7, 02-675 Warszawa

Druk:
LEGRA Sp. z o.o. ul. Albatrosów 10c,
30-716 Kraków

W winiecie: oryginalny arzelek
z czapki powstańczej, fot. Jarosław Wróblewski